

DIALOG UNIA EUROPEJSKA - CHINY NA TEMAT CORPORATE GOVERNANCE

W PRZEDSIĘBIORSTWACH PAŃSTWOWYCH

(SYMPOZJUM MIĘDZYNARODOWE, CHONGQING, CHINY, 8-9 X 2005)

Od kilkunastu lat Chiny znajdują się w fazie dynamicznej transformacji ekonomicznej. Gigantyczny rynek wymaga odpowiednich ram prawnych. Chiny odważnie korzystają w tej mierze z doświadczeń krajów rozwiniętych. Przejawem tego są liczne recepcje prawa. Nowoczesne prawo chińskie powstawało na przełomie lat 70-tych i 80-tych, początkowo dla potrzeb uregulowania inwestycji zagranicznych. Z początkiem lat 80-tych otwarto na nowo (po 30 latach) szkoły prawnicze i równoległe z tworzeniem prawa powrócono do kształcenia prawników. Regulując prywatne i publiczne prawo gospodarcze, Chiny sięgają do nowoczesnych, światowych rozwiązań - zarówno anglosaskich (w znacznej mierze prawo spółek), jak i kontynentalnych (przede wszystkim niemieckich). W wyniku przenoszenia licznych obcych elementów prawa na grunt starego systemu prawnego nowoczesne rozwiązania „sąsiadują” w ramach tych samych gałęzi prawa z przepisami sprzed kilkunastu lat, charakteryzującymi się niższym poziomem techniki legislacyjnej oraz - co szczególnie kłopotliwe dla zagranicznego prawnika - obecnością klauzul generalnych gwarantujących prymat gospodarki centralnie planowanej.

Chiny są zatem „importerem” idei i rozwiązań prawnych. W tym kontekście nie bez znaczenia jest, która kultura prawna okaże się skuteczniejsza, jako źródło inspiracji dla ustawodawcy chińskiego. Oprócz uzyskania „hegemonii kulturowej” rozprzestrzenianie się danego systemu prawnego oznacza również łatwiejszy dostęp do rynku i inne wymierne korzyści, jak choćby te z tytułu obsługi prawnej czy usług edukacyjnych.

Nikogo nie trzeba przekonywać o ogromnym znaczeniu Chin i rynku chińskiego w gospodarce światowej. Inaczej jest już z przełożeniem tej powszechnej wiedzy na konkretne działania. W tej mierze Europa

pozostaje w tyle za Stanami Zjednoczonymi, gdzie każda szanująca się uniwersytetka szkoła prawa ma w swojej ofercie kursy z prawa i kultury chińskiej, działają tam również towarzystwa i koła naukowe prawa azjatyckiego. Potrzeba wykształcenia specjalistów z zakresu prawa chińskiego jest też coraz wyraźniej dostrzegana w Europie Zachodniej. Przykładowo niemiecka (DAAD) od kilku lat prowadzi akcję stypendialną pod hasłem „Niemcy potrzebują azjatyckich specjalistów”. Niezależnie od tego oferta stypendialna obejmuje również naukę studentów chińskich na uczelniach niemieckich. Wymiana akademicka i ekspercka to najlepsza inwestycja w poprawę stosunków handlowych z Chinami i zwiększenie efektywności inwestycji zagranicznych. Należy bowiem mieć na względzie, iż obecnie aż połowa inwestycji zagranicznych w Chinach kończy się niepowodzeniem, w dużej mierze z uwagi na różnice prawne i kulturowe.

Dlatego też ważnym przedsięwzięciem wspólnotowym jest inicjatywa „EU-China Small Project Facility Programme”, finansowana ze środków Unii Europejskiej. W ramach tego programu w dn. 8-9 X 2005 odbyło się w Chongqing omawiane sympozjum poświęcone *Corporate Governance* w przedsiębiorstwach kontrolowanych przez państwo oraz z udziałem państwa¹. Zagadnienia dobrych praktyk i skutecznego nadzoru korporacyjnego należą obecnie do kwestii priorytetowych w reformie prawa i praktyki gospodarczej w Chinach, zwłaszcza w związku z restrukturyzacją, transformacją własnościową i inwestycjami zagranicznymi. Sympozjum zostało zorganizowane przez *Southwest University of Political Science and Law in Chongqing*; partnerami europejskimi były Europejskie Centrum Porównawczego Prawa Gospo-

¹ Zob.: <<http://c-law.org/conferences/2005/chongqing/index.php>>.

darczego i Prawa Spółek (*European Centre for Comparative Commercial & Company Law - Centrum C-Law.org*) oraz Uniwersytet im. J.W. Goethego z Frankfurtu; w konferencji uczestniczyli również profesorowie z *King's College London*. Oprócz chińskich i europejskich ekspertów akademickich w symposium brała udział również liczna grupa chińskich urzędników i przedsiębiorców, w tym dyrektorów wielu ważnych przedsiębiorstw państwowych, m.in. prezes zarządu *Chongqing Iron and Steel Corp. Group* - Tang Minwei oraz prezes *Chongqing Chang'an (CHANA) Automobile Group* - Yin Jiaxu.

Podczas symposium wiele uwagi poświęcono zagadnieniom nadzoru właścicielskiego państwa, roli dyrektorów niezależnych, wynagrodzeniom członków władz spółek oraz prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Oprócz przedstawienia perspektywy chińskiej i europejskiej przedmiotem dyskusji były również regulacje międzynarodowe, w tym zwłaszcza Zasady Nadzoru Korporacyjnego nad Przedsiębiorstwami Państwowymi OECD z kwietnia b.r. Poza wymianą doświadczeń dotyczących prywatyzacji oraz efektywnych zasad nadzoru korporacyjnego w spółkach z udziałem państwa dyskutowano także zagadnienia *joint-ventures* zagranicznych inwestorów w Chinach.

Należy odnotować, że wśród europej-

skich ekspertów najliczniejszą grupę stanowili przedstawiciele *Centrum C-Law.org* - środkowoeuropejskiej grupy eksperckiej obejmującej przede wszystkim nowe państwa członkowskie Unii Europejskiej². Jest to szczególnie uzasadnione z uwagi na doświadczenia tych państw w transformacji ustrojowej oraz w korzystaniu z recypowanych rozwiązań prawnych. Ważne jest, aby tego typu inicjatywa nie okazała się wydarzeniem incydentalnym. Dlatego też już podczas przemówienia otwierającego konferencję zapowiedziałem dołożenie wszelkich starań, aby w nieodległej przyszłości zorganizować rewizytę chińskiej delegacji w Polsce oraz rozpocząć wspólne projekty badawcze, mające mieć bezpośrednie przełożenie na poprawę wymiany handlowej pomiędzy Europą Środkowo-Wschodnią a Chinami. W ramach *Centrum C-Law.org* została też utworzona specjalna grupa robocza do spraw współpracy UE-Chiny oraz prawa chińskiego, której kierownictwo objął Michał Kłaczyński, jeden z wiodących w kraju ekspertów z dziedziny prawa chińskiego. Nowo powołana jednostka ma stanowić zaplecze merytoryczne dla polskich i środkowoeuropejskich inwestorów w Chinach.

Arkadiusz Radwan

² Zob. <www.c-law.org>.